

STRNJENO IN ENOTNO ZA SPREMEMBO VOLILNEGA ZAKONA

Igor Gabrovec

Postopek sprejemanja novega volilnega zakona je v Rimu že več mesecev na mrtvem tiru, zakonodajna pot pa se lahko vsak hip znova zažene in pospeši. Zato je nujno, da v odnosu do državnega zakonodajalca Slovenci nastopimo strnjeno, enotno in prepričljivo. Različni politični subjekti tudi znotraj

naše skupnosti gledajo na vprašanje novega volilnega zakona z različnih zornih kotov, tako kot so si bili tudi v preteklosti predlogi različni in raznoliki. Sedaj pa je nujno, da v obliki Skupnega zastopstva v sedanjosti sestavi (predsednika krovnih organizacij, predsednik Paritetnega odbora,

senatorka in oba slovenska deželna svetnika) skupaj nastopimo v Rimu z osnovno zahtevo, naj bo v novem volilnem zakonu jasno zapisana pravica slovenske narodne skupnosti, da izrazi svojega zastopnika v rimski parlament. Zaščitni zakon govori o "olajšani poti" in o zastopanosti v obeh vejah parlamenta. Skupni imenovalec naj bo zato zahteva, da se v volilni zakon kakorkoli zapiše pravica, da Slovenci izberemo svojega zastopnika.

Stranka SSK je doslej edina izoblikovala konkreten predlog v sodelovanju s pravniki in strokovnjaki s področja volilne in ustavne zakonodaje. Predlagani popravki so usmerjeni k uresničitvi ustavnih načel, mednarodnih obveznosti Italije in predvidevanj zaščitnega zakona za slovensko manjšino glede zagotovitve parlamentarne zastopanosti slovenske skupnosti v Italiji. SSK je predlagala poseben mehanizem, preko katerega se okrožju Furlanije Julijske krajine predhodno dodeli dodatni sedež za poslansko zbornico in za senat. S tem se porazdeli "breme" zastopanosti vsedrjavno zaščitene manjšine na celotno državno skupnost in ne le na deželno stvarnost. Za sedež slovenske manjšine bi se lahko potegovala stranke, gibanja ali politične skupine, ki imajo med svojimi statutarnimi nameni zastopanje slovenske narodne skupnosti. Številčnost kandidatov in izmeničnost spola na listah manjšin omogoča volivcu, da izbira med zadostnim številom kandidatov. Predvidena je možnost volilnega dogovora med manjšinsko

listo in drugo listo, ki nastopa v istem volilnem okrožju, po mehanizmu, ki je za narodne manjšine že v veljavi v zakonodaji za volitve v Evropski parlament. To omogoča vsekakor politično koristno glasovanje, saj v primeru, da manjšinska

**„Skupni imenovalec
naj bo zahteva, da
Slovenci izberemo
svojega zastopnika„**

lista ne dobi svojega sedeža, glas vsekakor ni izgubljen, saj gre v seštevek povezane liste.

Lista, ki je izraz slovenske jezikovne manjšine, bi bila natisnjena na vseh glasovnicah, ne glede na različna volilna okrožja. V zagotovilo, da izvoljeni kandidat odraža zadostno stopnjo predstavnosti je predviden volilni prag 1% vseh veljavnih glasov v volilnih okrajih pokrajin Trsta, Gorice in Vidma (širše naseljitveno ozemlje, kot ga določa zakon št. 38 iz leta 2001). Prav tako se na ozemlju treh pokrajin seštevajo osebne preference manjšinskega kandidata. V primeru, da ostane mesto namenjeno slovenski manjšini prazno, ga tako za poslansko zbornico kot za senat nadomesti prvi kandidat z največ glasovi na isti manjšinski listi.

Kot SSK pa smo pripravljeni, da svoje predloge prilagodimo tudi na nove razmere in zberemo čim širše soglasje znotraj naše skupnosti ter

seveda s strani italijanskih političnih sogovornikov. Svoje predloge smo zato že lansko jesen formalno posredovali vsem političnim silam v poslanski zbornici. Naj bo zato naš predlog prva konkretna osnova, na kateri naj se razvije razprava. Vse nadaljnje politične korake v Rimu pa odslej nadaljujemo v okviru skupnega zastopstva, ki je z imenovanjem Paritetnega odbora končno ponovno operativno v polni sestavi. ■

V TEJ ŠTEVILKI

Peter Močnik
IZ SANJ V RESNIČNOST

**DEŽELNI SVET FJK POZIVA EVROPSKO
KOMISIJO K SPOŠTOVANJU POZIVA
MINORITY SAFEPAK**
str. 2

Lorena López de Lacalle Arizti
**PRAVICE SE MORAJO URESNIČEVATI.
ZA PRAVICE SE NE PROSJAČI!**
str. 3

Marjan Drufovka
**ZVESTOBA SLOVENSTVU,
DEMOKRACIJI IN KRŠČANSTVU**
str. 4

Helena Jaklitsch
**REPUBLIKA SLOVENIJA JE
PRI VAROVANJU MANJŠINSKIH PRAVIC
LAHKO VSEM V ZGLED**
str. 5

Igor Svab
IZ TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Igor Gabrovec
**ALERGIJA NA SLOVENSKO ZASTAVO
V NABREŽINI**

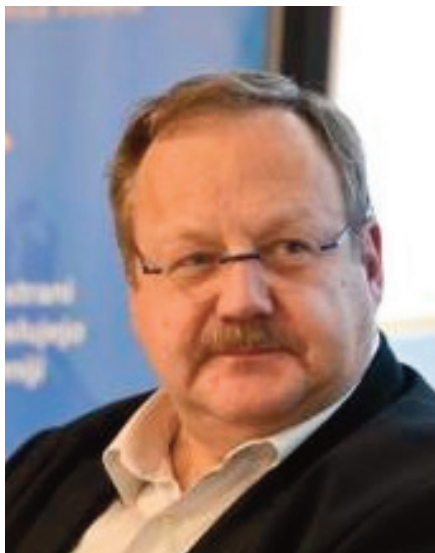
Julijan Čavdek
**BURNO DOGAJANJE V GORIŠKEM
OBČINSKEM SVETU**
str. 6

Podpiraj SSK – zbirno stranko Slovencev v Italiji
IBAN: IT52K0892802201010000008300
Zadružna kraška banka

Uredništvo in uprava: **TRST, Ulica G. Gallina 5**
SKUPNOST - Reg. na sodišču v Trstu dne 22. januarja 1977, št. 509.
Izdaja društvo Skupnost. Poštni tekoči račun: 14739346
Tiska **Grafica Goriziana s.a.s.**, Ulica Anton Gregorčič 18, 34170 Gorica, tel. 0481.22116

Iz sanj v resničnost

Peter Močnik

Uvodni pozdrav predsednika SSk Petra Močnika članom prve slovenske demokratično izvoljene vlade na soočenju v Trstu 1. junija 2021.

Po majniški deklaraciji leta 1989 so bile 8. aprila 1990 v Sloveniji prve demokratične volitve po drugi svetovni vojni. S 54% je zmagala koalicija Demos, v kateri so bile prisotne razne stranke: SDSS, SDZ, SKD, SKZ, Slovenska obrtniška stranka in Zeleni Slovenije. Največ glasov so prejeli SKD in so zato imeli pravico do mandatarja, ki je bil takratni predsednik stranke Lojze Peterle. Peterle je 16. maja 1990 postal prvi predsednik vlade, točneje izvršnega sveta še nesamostojne Slovenije. Takratna skupščina (parlament) je bila še sestavljena iz treh zbornic po socialističnem modelu: družbenopolitični zbor, zbor občin in zbor združenega dela.

Po odobritvi s strani parlamenta SRS je vlada izpeljala plebiscit za samostojno državo 23. decembra 1990, ki ga je podprlo preko 88% volilcev. Jugoslovanska federacija je bila v veliki krizi, a ni sprejela odločitve Slovenije in je zato proglasitvi samostojne Republike Slovenije 25. junija 1991 sledila vojna, hvala Bogu za Slovenijo kratka. Ko sem se takrat pogovarjal s starejšim politikom naše stranke, ki je bil borec že leta 1943, a tudi navdušen nad novonastalo državo, mi je povedal, da je nastanek nove države vedno polit s krvjo. Po mirovnih pogovorih na Brionih in treh mesecih dogovorjenega moratorija je po posredovanju predsednika vlade in vladne politike prišlo v začetku leta 1992 do priznanja samostojne in suverene Republike Slovenije s strani raznih držav: Vatikana, Nemčije, Avstrije in nato še drugih.

A začetno složnost koalicije Demosa so načela notranja razhajanja in 14. maja 1992 je prva demokratično izvoljena vlada prejela nezaupnico v parlamentu.

Lojze Peterle je nadaljeval kot minister za zunanje zadeve in nato kot predsednik parlamentarne komisije za evropske zadeve ter s tem pripravljaj pot za vključitev Slovenije v evropska telesa, vse do večkratnega mandata v evropskem parlamentu od vstopa v ES leta 2004.

V prvi vladi je bil Janez Dular minister za vprašanja Slovencev po svetu in narodnostnih skupnosti v Sloveniji iz kvote SKD; Miha Jazbinšek je bil minister za okolje in prostor iz kvote Zelenih Slovenije; Jožica Puhar je bila ministrica za delo iz kvote Socialdemokratske stranke Slovenije; Igor Umek pa minister za planiranje iz kvote SKD. Pravzaprav, če bi uporabljali takratno izrazo-

slovje, bi govorili še o državnih sekretarjih in predsednikih republiških odborov. Zgleda prazgodovina, pa je minilo le 30 let.

Dovolite mi osebni utrinek. Lojze Peterle sem spoznal v Trstu na nekem predavanju kot sodelavca Revije 2000. Ko se je prebujala pomlad leta 1990 sem doživel podvig, da sem z njim sodeloval na celodnevem volilnem shodu po Prekmurju, v pripravi na prve demokratične volitve. Ob zori smo odpeljali iz Ljubljane čez Trojane in še po stari cesti do Murske Sobote, za skoraj štiri ure vožnje; sledila so srečanja po raznih krajih podeželja vse do večernega shoda v gledališču v Murski Soboti skupaj z delegacijo Zelenih Slovenije. Predstavljen sem bil kot »živ zamejec«, saj zavest, da tam na drugi strani čez mejo z Italijo živijo tudi Slovenci je bila v matici bolj malo prisotna. Od in zaradi te nove vlade se je ta zavest začela krepiti, saj so bili prav ti politiki precej povezani z zamejstvom in z našim zagovarjanjem slovenske identitete ter demokratične ureditve.

Zelo sem zadovoljen, da sem lahko tako osebno in kot politik v naši slovenski stranki sledil procesu demokratizacije in osamosvojitve Slovenije. V to smo trdno verjeli. Z mladimi smo nabirali podpise v podporo četverici, ki je bila v zaporu zaradi želje po samostojnosti in demokraciji. Na dan javne proglasitve samostojne Slovenije sem sicer obtičal za zvrnjenimi tovornjaki na cesti po Sežani in nisem uspel priti do Ljubljane. Vrnil se se po kolovozih čez mejni prehod na Repentabru med skupino teritorjalcev na eni strani in jugoslovanskih vojakov v grmovju ob karavli na drugi strani ceste: za ne verjet. Z nekaterimi mladimi iz stranke smo nato nesli potico teritorjalcem, ki so varovali mejo v popolnoma razbitih objektih na Fernetičih po končani bitki za mejo. Dan prej je bilo nebo nad mejo vse rdeče v plamenih. Skoraj nerodno jim je bilo, da nam ne morejo ponuditi več kot šnopca, ki je pa za nas veljal kot zlato. Leta 1992 smo pozdravili sprejem samostojne Republike Slovenije v mednarodni zbor držav. Leta 2004 pa smo z užitkom odstranili mejne pregrade z Italijo.

Deželni svet FJk poziva evropsko komisijo k spoštovanju poziva Minority SafePack

Evropska državljanska pobuda Minority SafePack je zbrala krepko preko milijon podpisov evropskih državljanov in presegla predvideni prag v enajstih evropskih državah, med temi v Sloveniji in v Italiji. Kot slovenska stranka SSk smo zato ponosni, da smo se znali tudi Slovenci v Italiji vključiti v veliko pobudo, ki je povezala številne narode in narodno-jezikovne manjšine. Zato

nas je toliko bolj prizadela hladna prha s strani Evropske komisije, ki se je gladko požvižgala na pomemben političen signal s strani evropskih državljanov. Razočaral nas je prezirajoč odnos do pobude, ki sloni na temeljnih vrednot združene stare celine, se pravi na spoštovanju in ovrednotenju kulturne, jezikovne, narodne in identitetne razno-

likosti. Na spoštovanju majhnih, ki so enakopravni in enakovredni velikim. Zato je toliko bolj pomemben enoten in glasen poziv deželnega parlamenta FJk, ki je po svoje Evropa v malem, da Evropska komisija upošteva in udejanji nov pristop do stvarne zaščite in aktivne promocije vseh narodnih in jezikovnih manjšin v vseh državah članicah. »Deželni svet je soglasno podprl

resolucijo v podporo evropske državljanske pobude Minority SafePack, kar predstavlja pomemben političen signal s strani območja, kjer se narodne, kulturne in jezikovne raznolikosti od vedno prepletajo in vzajemno oplajajo« je v svojem posegu v razpravo med drugim poudaril deželni svetnik SSk Igor Gabrovec.

EVROPA IN MANJŠINE

Pravice se morajo uresničevati. Za pravice se ne prosjači!

Lorena López de Lacalle Arizti,
predsednica Evropske
svobodne zveze (ESZ)
in pripadnica baskovske skupnosti

Nagovor predsednice ESZ na novoletnem sprejemu SSK

Furlani, Slovenci, Nemci in Italijani v Kanalski dolini, Slovenci v Gorici in Novi Gorici in drugi v mnogih evropskih območjih, kot so Tirolci, Madžari na Slovaškem in v Romuniji, Baski in Katalonci na obeh straneh Pirenejev, Frizijci, Makedonci in številni drugi narodi, vsega skupaj približno 50 milijonov evropskih državljanov, s svojo raznolikostjo bogatijo evropsko kulturo.

Toda raje kot o manjšinah, govorimo o demokraciji, kajti prvi steber demokracije je spoštovanje in priznavanje raznolikosti/drugačnosti. Gre za demokracijo in raznolikost, za neolčljiv binom, kajti cilj je »skupaj« graditi družbo napredka in sožitja v dobro vseh njenih članov.

Spoštovanje raznolikosti je temeljni postulat za ohranjanje evropskega projekta, je osnovna ideja očetov in mater Evropske unije, kajti med ustanovitelji so bile tudi matere. Zagotovo.

Avtonomizem je orodje, s katerim postanejo ljudje in narodi avtonomni, odrastejo, orodje, ki olajša avtonomno odločanje. Govorimo o individualnem in kolektivnem »opolnomočenju«, govorimo o sožitju, o deljenju istih vrednot, kultur, jezikov in tradicij. Nikakor pa ne za izključevanje kogarkoli. Ravno nasprotno. Gre za medsebojno obogatitev zaradi potencialnih zmožnosti

vsakega izmed nas. Zato smo se odločili za besedo v množini: avtonomije. Toda v praksi, kako delovati? Kje začeti? Kulture ni mogoče ločiti od jezika, od ohranjanja jezika.

V Baskovskih deželah se je varovanje kulture s pomočjo jezika začela v naših severnih deželah, v Iparralde. Za časa Franca je bilo na jugu poučevanje jezika nemogoče, bilo je ilegalno. Hodili smo v baskovsko šolo in skrivali knjige, ko so neznanci

”Spoštovanje raznolikosti je temeljni postulat za ohranjanje evropskega projekta”

potrkali na vrata. Hkrati pa smo potegnili ven igrače in se pretvarjali, da se igramo. Nismo pokazali, da se učimo, saj je bilo poučevanje baskovščine, jezika »euskara«, prepovedano.

Ne gre torej za to, da prosimo za dovoljenje, saj običajno dovoljenje nikoli ne prispe. Pravice se morajo uresničevati. Za pravice se ne prosjači. In da, znanje in uporaba jezika sta zelo napredovala. V moji regiji, na primer, smo prešli s 5% v šestdesetih letih na 30% oseb, ki danes govorijo baskovsko, tem gre dodati še 20%, tistih, ki naš jezik razumejo.

Ampak, pozor! Pred kratkim so Akademije jezikov Galicije, Katalonije in Baskovskih dežel objavile skupni manifest, v katerem kritično ugotavljajo, da izobraževalni sistem ne zagotavlja popolnega znanja baskovskega, galicijskega in katalonskega jezika. Terjajo, da se zagotovi enako raven znanja španščine in naših jezikov. Zahtevajo medsebojno spoštovanje jezikovnih skupnosti in

pozivajo špansko državo, navajam, da se »Jezikovno raznolikost obravnava kot bogastvo, dediščino, ki jo je treba varovati in spodbujati, ne pa kot problem, ki ga je treba odpraviti.«

Kljub temu, kaj storiti? Vztrajati in ostati pokončni, ponovno vzpostaviti moč civilne družbe. Obmejna ozemlja so zaradi svoje kulture, snovne in nesnovne dediščine zelo plodna območja. Raznolikost gastronomije, kratka oskrbovalna veriga in

neposredna prodaja, lokalna trgovina, varovanje in ovrednotenje okolja, slow turizem so elementi, ki krepijo vezi s teritorijem. Avtonomnost utrjuje vse te povezave.

V ESZ radi govorimo o novem konceptu, konceptu »spremenljive geografije«. Evrope ni mogoče dojemati kot enobarvno celoto, ki jo sestavljajo izključno države.

Evropo je treba gledati skozi kalejdoskop, da bi lahko cenili bogastvo njene raznolikosti, številne barve, oblike in različno konfiguracijo, kar jo bogati in naredi edinstveno.

Glede na potrebe in interese, mora biti obmejnimi regijam in teritorijem z lastno identiteto dana možnost, da razvijajo svojo medsebojno povezanost brez zahtevnih upravnih in političnih bremen, ki jih nalagajo države.

Poveden primer je zapiranje meja zaradi Covida. Od enega do drugega vala epidemije, smo se česa vendarle naučili. Zagotovo. V prvem valu so bile pri nas vse vezi pretrgane več tednov. Marsikje stoji šola na eni strani

meje, bolnišnica na drugi, družina pa živi na obeh straneh. Francija in Španija sta sedaj podpisali sporazum, ki določa 30 km pas, da se ljudem, ki živijo vzdolž meje, olajša življenje.

A treba je reči, da ni bilo lahko. Sporazum je plod intenzivnega družbenega pritiska, ki so ga sprožili lokalni dejavniki od severa do juga naših dežel.

Ob koncu pa še nekaj besed o Mehanizmu za okrevanje in odpornost. Sama predsednica Komisije se je obrnila na regije za podporo pri uporabi tega mehanizma, kajti zaveda se, da bosta breme in odgovornost za

”Evrope ni mogoče dojemati kot enobarvno celoto, ki jo sestavljajo izključno države.”

uspešno upravljanje le-tega na koncu padla na regije.

Toda ne moremo biti še naprej zgolj navadni izvrševalci državnih ali evropskih politik, preprosto zato ne, ker to pač ni demokratično. Kot sem že dejala, vztrajali bomo, ker želijo regije sodelovati pri procesu sprejemanja odločitev, želijo biti vključene v vse, kar jih neposredno zadeva. To je smisel avtonomizma.

Pripravljeni smo in zreli, da to storimo učinkovito. V teh dveh letih razprav o prihodnosti Evrope, bo dovolj časa, da to dokažemo in si prizadevamo za vzpostavitev »druge Evrope«, kajti Evropa je veliko več kot seštevek 27 posameznih držav.

Eskerrik asko! (hvala!) ■

70. OBLETNICA KMEČKO DELAVSKE ZVEZE ZA ŠTEVERJAN

Zvestoba slovenstvu, demokraciji in krščanstvu

Marjan Drufovka,
podžupan občine Števerjan,
politični tajnik sekcije Slovenske
skupnosti za Števerjan

Ostajamo zvesti izročilom svojih prednikov in smo zaradi tega vseskozi pripravljeni žrtvovati marsikaj. To je naša prava moč! In to želi poudariti tudi sam naslov zbornika: »V SAMOSTOJNOSTI JE MOČ!«, ki je izšel pri Goriški Mohorjevi družbi ob 70. obletnici Kmečko delavske zveze za Števerjan, sekcije stranke Slovenske skupnosti, katere ustanovitev je bila obeležena 22. februarja letos. Zbornik je zbral, uredil in napisal Marjan Drufovka, podžupan občine Števerjan, politični tajnik sekcije Slovenske skupnosti za Števerjan, družbeni in prosvetni delavec ter avtor in urednik knjig o krajevni zgodovini in kulturnem utripu v domači vasi. Gre za bogato zasnovan zbornik, ki ne prinaša le podatkov o občnih zbiorih števerjanske sekcije in njenih odborih, temveč tudi dragocene podatke o zgodovini občine in njene politične stvarnosti. Pomembna je tudi objava zgodovinskega pregleda izpod peresa prof. Petra Černica ob šestdeseti obletnici Kmečko delavske zveze. Zbornik bogatijo predvsem dokumentarne fotografije, arhivski izrezki člankov, ki so bili objavljenih v raznih časopisih, in pogovori s posamezniki, stebri vaše skupnosti, ki so s svojimi izkušnjami in zagnanostjo prispevali k uspešnejšemu delu števerjanske sekcije.

”Na tem robu slovenskega sveta, ste z zavestjo, samozavestjo, trmo, delom in žrtvami pokazali, kako se dela za skupno stvar”

Krstno predstavitev je zbornik doživel v soboto 15. maja na trgu v Števerjanu in tudi na daljavo preko Facebook strani in YouTube kanala SKPD F.B. Sedej. Gostili smo visoke goste: dr. Heleno Jaklitsch, Ministrico RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Lojzeta Peterleta, predsednika prve demokratske izvoljene vlade v Sloveniji, ki je bil z nami povezan preko spleta, Igorja Gabrovca, deželnega svetnika in tajnika SSK, Julijana Čavdka, pokrajinskega tajnika SSK, Carla Bresciani, predsednika Konferenca za Italijo Svetovnega slovenskega kongresa. Na trgu v Števerjanu je zadonela Zdravljica, ki jo je pod taktirko Patricka Quaggiata odpel Mešani pevski zbor F.B. Sedej.

»Sedemdeset let se morda zdi v nekem širšem zgodovinskem kontekstu zelo kratko obdobje. V naši realnosti je bil to čas korenitih družbenih in političnih sprememb, prelomnih trenutkov in trdega dela, da smo nadoknadili to, kar je bilo nekaterim že dalj časa samoumevno« je poudarila v uvodnem nagovoru števerjanska županja Franka Padovan.

Njen poseg je zaključila s trditvijo, da »zapisana beseda se ohrani in postane del zgodovine neke skupnosti«.

Števerjanci smo zavezani spravi in prijateljstvu, v različnosti vidimo pestrost, v spravi prihodnost in v sobivanju prilžnost. Dolga desetletja smo hrepeneli po samostojni matični državi, trepetali in nato veselili smo se ob slovenski osamosvojitvi, praznovali ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo in schengenski prostor, ko so meje padle in končno spet vsi Slovenci živimo skupaj, v veliki evropski družini. Osrednja gostja popoldneva je bila Ministrica RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Helena Jaklitsch. »Želela bi si začeti s trditvijo, da si vsak želi biti samostojen, da vsak želi soodločati o svoji sedanjosti in prihodnosti, da vsak želi darovati svoje znanje, talente in delo za skupno blaginjo. Toda iz izkušenj vsi še kako dobro vemo, da temu prepogosto ni tako. Veliko lažje, preprosteje je, če odločitve v tvojem imenu sprejema nekdo drug. Tako nikoli nisi soodgovoren za posledice, ki jih vsaka odločitev prinaša. Vendar to ne velja za občino Števerjan, ki letos praznuje 70 let. Prav tako ne velja za Kmečko delavsko zvezo za Števerjan, sekcijo stranke Slovenske skupnosti, ki se prav tako veseli enakega okroglega jubileja. Nič presenetljivega, saj so isti ljudje pred tolikimi desetletji z vero svojih prednikov skupaj soustvarjali, garali in se žrtvovali za najplemenitejše vrednote – ohraniti te kraje slovenstvu, slovenski besedi ter naši katoliški tradiciji. V svobodi in samostojnosti. In v ljubezni do domače zemlje.« in zaključila svoj poseg »Njihova dediščina se uspešno prenaša iz roda v rod. To je čutiti tudi iz vsake strani zbornika, katerega avtor in urednik je človek, ki ga vodi

misel, da so najboljše in najlepše reči tiste, ki jih čutimo s srcem. S kakšnim užitkom sem prebirala to knjigo. Misli, zapisane v njej, so božale mojo dušo.«

Vsebinsko bogat popoldan je mojstrsko povezovala števerjanska odbor-nica Martina Valentinčič, ki pozdravila prisotne »V 70. letih se je zgodilo marsikaj, spremenil se je svet okoli nas, spremenili smo se sami. A zgled ustanoviteljev Kmečko delavske zveze je svetel in jasen, korenine so bile in so čvrste, vrednote jasne, cilj neomajen: svobodni in samostojni na svoji zemlji, saj politični sistemi minejo, narod pa ostane. S tem idealom in s temi vrednotami ne bo nobena pot prestrma; zato kot tisti “heroji demokracije in slovenstva” ne klonimo v razočaranjih, ne bojmo se viharjev, saj “vihar vsak mine” in cvet bo ponovno pognal in ptice se bodo vrnile in zadonela bo njihova pesem.«

Spremno besedo za zbornik je napisal tudi Lojze Peterle, ki je kljub zdravstvenim težavam želel biti prisoten; na sobotni predstavitvi je prek spleta pove-

Foto MMC SKPD F.B. Sedej

dal, da je Števerjan zanj »ena najbolj gostih točk slovenske zavesti« in nadaljeval »tu, na tem robu slovenskega sveta, ste z zavestjo, samozavestjo, trmo, delom in žrtvami v številnih preizkušnjah pokazali, kako se dela za skupno stvar. Pri vas kultura in gospodarstvo nista bila samo nujen element politike, bila sta izhodišče za politično delo. Delali ste kot skupnost in ostali zvesti temu, kar ste. Pri tem ste sledili velikim vzornikom kot sta bila Virgil Šček in dr. Avgust Sfiligoj.« G. Peterle je zaključil z besedami : »imate močne razloge za praznovanje, pa tudi za budnost. Globalizacija ne ukinja narodnega in tradicije, ampak oboje samo postavlja v nov okvir, je pa nevarna za tiste s šibkimi koreninami. Za Števerjan se glede tega ne bojim.«

Kako je prišlo do nastanka tega zanimivega zbornika, je spregovoril Marjan Drufovka v pogovoru s časnikarko Eriko Jazbar: »že več let sem zbiral gradivo o Kmečko delavski zvezi v Števerjanu in nato domače sekcije stranke Slovenske skupnosti, tudi če nisem vedel, kaj bom z vsem tem. Temu sem se z vso vnemo posvetil v zadnjem letu in tako je nastala ta knjiga, s katero želimo obeležiti 70-letnico Kmečko delavske zveze v Števerjanu, katere ustanovitev praznujemo 22. februarja. Gre za bogato zasnovan zbornik, ki ne prinaša le podatkov o občnih zbiorih števerjanske sekcije in njenih odborih, temveč tudi dragocene podatke o zgodovini naše občine in pomembnejših političnih zadevah v našem kraju.« Erika Jazbar je poudarila, da je »danes v ospredju politika z veliko začetnico, tista, ki gradi na terenu, diši po ljudeh, ki sloni

na jasnih vrednotah: na slovenstvu, krščanstvu in demokraciji«.

Knjigi na pot je poleg županje Padovan in g. Peterleta napisal uvodno misel tudi Damijan Terpin, bivši deželni tajnik Slovenske skupnosti. Damijan Terpin, Števerjanec po rodu, v svojem uvodu pravi: »Ko prebiram imena in se spominjam teh ljudi, takratnih protagonistov, ne morem mimo ugotovitve, da so to bili pravi “heroji demokracije in slovenstva”, ki so v težkih časih skromne blaginje ogromno svojega časa in dela posvetili skupnosti, rasti našega Števerjana, tako da se je od takratne še uboge briške vasi povzpela do današnje moderne, infrastrukturno organizirane in gospodarsko uspešne, očem vabljuje, pa tudi socialno čuteče občine«.

Ob sklepu knjige avtor sam navaja nekaj misli, ki so ga vodile pri nastajanju zbornika: »Ob tem pomembnem jubileju sem se z veseljem zazrl v preteklost in se s hvaležnostjo spomnil, kaj vse so naši predhodniki v tem času naredili za skupno dobro. Skušal sem zaobjeti več generacij Števerjancev, ki so sodelovali in še danes sodelujejo pri zaščitnem procesu naše majhne skupnosti. Pri zbiranju podatkov me je vodila želja, da bi tudi drugi nadaljevali z zbiranjem tovrstnega gradiva, ki bo prihodnjim rodovom pomagalo razumeti zgodovino naše vasi.«

Knjiga V samostojnosti je moč je izšla pod pokroviteljstvom Občine Števerjan in Sekcije Slovenske skupnosti za Števerjan. Na razpolago je v Katoliški knjigarni v Gorici in v Tržaškem knjižnem središču v Trstu kot tudi na spletni podajalni Goriške Mohorjeve družbe www.mohorjeva.it.

Foto MMC SKPD F.B. Sedej

SLOVENIJA

Republika Slovenija je pri varovanju manjšinskih pravic lahko vsem v zgled

Helena Jaklitsch,
Ministrica za Slovence
v zamejstvu in po svetu

Nagovor ministrice Helene Jaklitsch na letošnjem novoletnem sprejemu SSK, ki se je odvijal v »spletni« obliki.

V zadnjem letu sem kot ministrice za Slovence v zamejstvu in po svetu imela priložnost srečati lepo število rojakov iz Tržaške, Goriške in Videmske. Še več kot osebnih je bilo virtualnih srečanj, a zato srečanja niso bila nič manj vsebinska. Ko je bilo to mogoče, sem rada prišla tudi osebno med vas. Posebej bi izpostavila zgodovinski dogodek vrnitve Narodnega doma v Trstu.

V letu, ki je pred nami, slovensko narodno skupnost čakajo pomembni

izzivi. Republika Slovenija, vaša matična domovina, vam želi pri tem stati ob strani. Z velikim veseljem sem vaša sogovornica in se že ves mandat trudim, da vaša pričakovanja, želje in težave prenašam tudi drugim resornim ministrstvom, tudi za bilateralne pogovore z Italijo.

Republika Slovenija ima pri tem dobro utemeljeno moralno pravico, da se jasno zavzema za svoje narodne skupnosti v zamejstvu, saj je model varovanja manjšinskih pravic v Sloveniji lahko zgled vsem. Upam si celo trditi, da nobena evropska država ne nudi tako vsestranske ce-

lovite zaščite narodne manjšine na vseh področjih njenega življenja, kot je to pri nas. Naj izpostavim le nekaj primerov. V Sloveniji si prizadevamo, da bi pripadniki obeh avtohtonih narodnih skupnosti, tako Italijanov in Madžarov, ohranili svoj materni jezik, pri tem pa smo prepričani, da je to mogoče predvsem (ali samo) takrat, ko je jezik

”Nobena evropska država ne nudi tako vsestranske celovite zaščite narodne manjšine”

manjšine prisoten v vseh nivojih družbe, pozna pa ga tudi večinsko prebivalstvo. Poleg popolne dvojezičnosti, ki ne zajema le cestnih napisov, ampak vse javne napise, tudi napise zasebnega sektorja in civilne družbe, so na narodnostno mešanih območjih vsi uradni osebni dokumenti dvojezični za vse prebivalce in ne samo za člane manjšin. Tudi Slovenci v Istri in Pomurju imajo dvojezične osebne izkaznice, s čimer želimo pokazati na enakovrednost manjšinskih jezikov. Aktivno znanje manjšinskega jezika se pričakuje od pripadnikov večinskega naroda. Tako se npr. v štirih obalnih občinah tudi vsi slovenski učenci v šoli učijo tudi italijanščine. Znanje manjšinskega jezika se pričakuje v vseh uradnih zadevah, kjer standardu ne zadosti en javni uslužbenec, ki zna manjšinski jezik, temveč se to zahteva od vseh. Slovenija to tudi finančno nagraduje, plače policistov, uradnikov itd. so zaradi njihove dvojezičnosti višje. Prepričana sem, da s tem manjšinska jezika na narodnostno mešanem območju uživata vse priznanje, ki ga nek manjšinski jezik potrebuje, da preživi in se razvija. In menim, da je tako tudi prav – da je to standard, ki bi mu morale slediti tudi sosednje države.

Drugo področje, ki ga želim izpostaviti, je materialna podpora organizacij obeh narodnih skupnosti. Želimo si namreč, da imata obe narodni skupnosti urejeno gospodarsko podstat, da lahko živita in delujeta v svojem okolju ter se tudi razvijata. V želji slediti temu cilju tudi Slovenski regionalno razvojni sklad ponuja vrsto razpisov za različne dejavnosti v gospodarstvu in kmetijstvu.

Narodnima manjšinama zelo naklonjen je tudi model zagotavljanega političnega predstavništva. Ne le, da imata obe narodni skupnosti zagotovljenega vsaka svojega poslanca v Državnem zboru, volilni upravičenci, ki se prištevajo k narodnima skupnostma, imajo celo dvojno volilno pravico. Tudi Ustavno sodišče je potrdilo da to,

čeprav ni eksplicitno zapisano v Ustavi, ni protiustavno, saj takšna pozitivna diskriminacija manjšini omogoča dejansko primerno politično težo, ki jo potrebuje. Zagotovljeno predstavništvo pa ni omejeno le na državno raven, ampak enako velja tudi na lokalni ravni. Poleg občinskih in krajevnih svetnikov, kjer so mesta prav tako rezervirana za pripadnike manjšin, mora biti tudi en podžupan pripadnik manjšinske narodne skupnosti. Nenazadnje, zelo širokogrudna je tudi omejitev, da noben predpis, ki se dotika vprašanj narodnih skupnosti, ne more biti sprejet brez soglasja njenih predstavnikov. Manjšinski zastopniki imajo tu pravzaprav absolutno pravico veta.

Vprašanja volilne zastopnosti sem želela posebej izpostaviti, ker je

”Naša pričakovanja smejo iti v smeri nivoja pravic, kot jih Slovenija zagotavlja za italijansko manjšino na svojem ozemlju”

to trenutno zelo aktualno politično vprašanje v Italiji. Prizadevanja stranke Slovenska skupnost, da bi zakonodaja prinesla zagotovljen mandat za pripadnika slovenske manjšine, ali vsaj udeležbo olajšano izvolitev na način, da ta ne bi bila na kocki pri vsakih volitvah, se na žalost do sedaj ni še uresničila. Trenutno je vprašanje zopet odprto, znotraj slovenske skupnosti poteka živahna diskusija, stranka Slovenska skupnost se je zelo potrudila s svojim vsebinskim predlogom. Ko to vprašanje odpiramo na bilateralnem področju, je večkrat slišati, da je volilna zakonodaja interna za-

deva države. S tem se seveda popolnoma strinjam, in zagotovo se Slovenija ne želi neposredno vmešavati v vsebinske formulacije (v tem konkretnem primeru v volilnem zakonu), saj si tudi mi, v Sloveniji ne bi želeli, da bi nam druge države pisale zakonodajo. A kljub temu ima Slovenija vso moralno pravico, ne le pravico, tudi dolžnost, da izraža pričakovanje, da bo Italijanska republika sprejela zakonska določila, ki bodo slovenski manjšini omogočala politično predstavništvo. Verjetno se lahko vsi strinjamo, da smejo iti naša pričakovanja upravičeno v smeri nivoja pravic, kot jih Slovenija zagotavlja za italijansko manjšino na svojem ozemlju.

Slovenija daje dober zgled sodelovanja med večinskim narodom in manjšinami. Predvsem pa je tu dokaz, da je mogoče sodelovanje in sobivanje, ki nikogar ne ogroža. Nihče v Kopru ali Izoli se ne čuti ogroženega, ker tam živijo tudi pripadniki manjšine. Nihče se čuti ogroženega, če zna poleg materinske še italijanščino. Če sem malo hudomušna - hecno bi bilo, če bi 62 milijonsko Italijo ogrožala manjšina z nekaj deset tisoč člani! Če zmore to sožitje in sodelovanje majhna Slovenija, zmorejo to tudi velike države. Potrebno bi bilo le nekaj več širine in poguma, t.j. politične volje za spremembe, ki bi zaščitile in priznavale manjšine dvignile na slovensko raven.

V letu 2021 slovensko narodno skupnost čakajo tudi še številne

druge naloge. Danes ni časa, da bi se ob vsaki pomudila, želim pa vam obljubiti, da bomo vsaki na Uradu namenili potrebno pozornost - za rast in vsestranski razvoj slovenske manjšine, pa tudi dobrega sodelovanja in krepitve že sedaj dobrih medsosedskih odnosov med Slovenijo in Italijo.

Za Republiko Slovenijo je Slovenska skupnost zelo pomemben branik slovenstva na naši zahodni meji in spoštovan sogovornik. Želim vam uspešno in prijetno delo v letu 2021, kjer bi dosegli zadane cilje. Ob tem lahko računate na našo podporo.

K R A T K E V E S T I I Z K R A J E V N I H U P R A V

Iz tržaškega občinskega sveta

Igor Svab

Na prvi majski redni seji je tržaški občinski svet odobril obračun za leto 2020, ki se zaključuje s presežkom v višini 140 milijonov evrov, medtem ko čisti kapital občine znaša 1.840.749.000 evrov, razlika med dohodki in odhodki samo za leto 2020 pa znaša nekaj manj kot 42 milijonov evrov.

Pri presežku je vinkuliranih približno 72 milijonov evrov, medtem ko prosta kvota znaša nekaj manj kot deset milijonov, ki jih lahko občina uporablja tako za tekoče poslovanje kot za investicije. Ob sklepu sem predlagal skupaj s kolegi skupine Demokratske stranke dnevni red, s katerim sem povabil odbor da bi skupaj delili načrte za uporabo sredstev. Odbornik in podžupan Polidori je potrdil pripravljenost sodelovanja z opozicijo a je popolnoma odklonil skupno delitev

načrtov in stališč, saj bi to omejilo politične pristojnosti odbora.

Po razpravi, ki je pokazala določene vrzeli v sami večni, je bil dnevni red zavrnjen, zanj pa sta glasovala dva svetnika večine, župan pa se glasovanja ni udeležil.

Na isti seji so bili odobreni še drugi sklepi administrativne narave, med katerimi predlog širitve plinovoda na ozemlju openskega jusa ter oddajo v koncesijo družbi Aldi zemljišča katastrskega območja pri Čarboli.

Občinski svet se bo v juniju sestal

vsaj še dvakrat, saj mora dokončno odobriti podrobnostni prostorski načrt za mestno jedro, torej območje terezijanske četrti in starega mesta ter dopolnitve k novemu planu za trgovski sektor, ki je nastal v sodelovanju s stanovskimi organizacijami, med katerimi tudi s SDGZ.

V zadevni urbanistični komisiji pa se je začel postopek za odobritev načrta za alternativno mobilnost - PUMS. O tem sklepu se bodo morali izreči tudi rajonski sveti.

Alergija na slovensko zastavo v Nabrežini

Igor Gabrovec

Državni praznik, ko se spominjamo 75-letnice rojstva italijanske republike, se je pred županstvom v Nabrežini še vedno odvijal v znamenju alergičnega pristopa do izobešanja slovenske zastave. Priznam, da je uprava poskrbela za dvojezično vodenje svečanosti, kar mora biti v statutarno dvojezični občini samoumevno pravilo. Polnoletni občani so ob tej priložnosti prejeli v dar izvod italijanske ustave, žal le v italijanščini. Pa čeprav so v isti ustavi jasno zapisana vsa načela enakosti in dostojanstva med državljani ter zaščite in ovrednotenja jezikovnih manjšin. Institucionalni praznik brez slovenskih simbolov, pa čeprav sem tudi letos županjo pravočasno prosil, naj upošteva tudi občutljivost številnih občanov slovenskega jezika in narodnosti. Rad bi s, da so do tega argumenta enako dovzetni tudi slovenski člani v njeni upravni večini, začeni s podžupanom.

Županja se bo, kot vedno doslej, izgovarjala, da jo zakon ne obvezuje, da izobeša tudi slovensko zastavo. Dodala bo, da gre za državno zastavo sosednje

republike. In da se slovenska manjšina ni nikdar uradno izrazila glede manjšinskih simbolov. Zato bom županjo ponovno spomnil, da slovensko zastavo že tri desetletja, sicer le občasno, izobešamo na pročelje občinske hiše in prav tako visi ob vhodu vseh vrtcev in šol s slovenskim učnim jezikom. Gre za zastavo, v katero se -do novih izbir- za enkrat prepozna avtohtona in zaščitena manjšinska skupnost dežele FJK. Isto velja za italijansko trobojnico, ki je za italijansko manjšino v Sloveniji in na Hrvaškem priznan simbol prav tako avtohtone narodne skupnosti. Ko bi bili tamkajšnji Italijani prikrajšani za to pravico, bi se prav tako zgražal. Dodajanje simbolov bližnjega je znak sprejemanja, vključevanja, priznavanja in sožitja. V našem primeru gre tudi za dolžnostno spoštovanja občinskega statuta, ki se opira na zaščitno zakonodajo, na mednarodne dogovore in na samo ustavo. Slovenska zastava v Nabrežini ni zastava 'tuje nacije', temveč je priznan prapor skupnosti, ki sooblikuje občinsko stvarnost.

Burno dogajanje v goriškem občinskem svetu

Julijan Čavdek,
pokrajinski tajnik SSK

Sprejemanje občinskega proračuna za leto 2021 je dodobra streslo goriško občinsko upravo, ki jo vodi župan Rodolfo Zibera. Zaradi vse večjih razhajanj v desno-sredinski večini je prvi poizkus odobritve bilance spodletel, ker je v ključnem trenutku zmanjkala sklepčnost. V posebnem zasedanju goriškega občinskega sveta, ki je bilo sklicano v torek, 8. junija, je za proračun

volilo 19 občinskih svetnikov, kar je bilo dovolj za odobritev temeljnega finančnega dokumenta. Izid pa jasno kaže, da je goriški občinski odbor leto pred volitvami v hudih težavah, ker nima trdne večine.

Občinska svetnika SSK Marilka Koršič in Walter Bandelj sta se pri glasovanju vzdržala, čeprav so ostale opozicijske skupine glasovale proti. Vzdržal se je tudi svetnik Federico Portelli iz svetniške skupine Borghi.

Odločitev dveh svetnikov SSK, da se vzdržita je bila dogovorjena s pokrajinskim vodstvom stranke. Ugotovljeno je bilo, da občinski proračun vendarle kaže na neke pozitivne premike in to še posebno v odnosu do čezmejnega sodelovanja. Seveda je bilo veliko predlogov, ki jih občinska uprava ni upoštevala. Predvsem je še vedno pomankljiva skrb za predmestje, kjer je več potreb, zato da bi bila kvaliteta življenja podobna tisti, ki jo uživajo prebivalci mestnega središča. To, da se se Koršičeva in Bandelj vzdržala, je bilo tudi sad odgovorne drže, saj bi zavrnitev občinskega proračuna pov-

zročila vrsto težav pri izvajanju načrtovanih javnih del, kar bi v prvi vrsti občutili ravno goriški občani.

V tem času je bila zelo dejavno tudi goriška občinska sekcija SSK, ki se z dvostranskimi pogovori pripravlja na prihodnje občinske volitve in posveča pozornost pripravi programa, s katerim se želi predstaviti lastnim volivcem. Po dolgem času se je spet sestala tudi krajevna sekcija v Štandrežu, kar je spodbuden pokazatelj, da si prebivalci vasi špargljev želijo biti spet protagonisti na občinski ravni.